

מאימתי פרק ראשון ברכות

ט

עין משפט
נר מצוה

וסאי דקרו ליה לניחא. דקאמר יולא ב' ק"ש של לילה: משום דאיכא דגנו. וקרינא ביה 'בשכב' ובלבד שלא יאמר השכיבנו. הקורא ק"ש של לילה שחרית סמוך לעמוד השחר לא יאמר השכיבנו שאין עוד זמן לחלף שכיבה אלא זמן סוף שכיבה: דאשכחיה. וישנו ונרדמו עד לאחר עמוד השחר: בשעת הדחק. תורה אור

לעולם ימנא הוא. ואם תאמר לימתי שתי פעמים קודם הכן החמה והוי רבותא טפי דאפילו קודם הכן הוי זמן דקריאת שמע של שחרית. וי"ל דלפרישנא דהאי ימנא לענין שאר מלות. אבל לענין ק"ש הואיל ואיכא חנינא דגנו לא זמן קריאה הוא. וסימא דקשיא דרבי עקיבא אר"י עקיבא דהכא קאמר אמר הכן ולקמן (עמוד 3) קאמר משיכיר בין חמור לערוד דהיינו אפילו קודם. וי"ל דתרי קנאי אליבא דרבי עקיבא. חי נמי י"ט לומר ימנא הוא אפילו גבי קריית שמע דלא זמן קריאה הוא והא דלא נקט ב' פעמים קודם הכן משום דבעי לאשמעינן שאינו יולא בשל לילה אחר הכן: *ובלבד שלא יאמר השכיבנו. פירש בקוביא חמילתא דר"ש בן יוחי דקורא קודם שעלה עמוד השחר קאי. וכלהו לי דלא ודאי זמן שכיבה הוא ומני למימר השכיבנו. ועוד דהוה ליה למימר חמאי דסליק מניניה. ופי' עשר מקוביא דקאי חתום כגון דסליק מניניה ולקן קאמר דלא מני למימר השכיבנו ללא זמן שכיבה הוא כיון שעלה כבר עמוד השחר. אפילו קודם הכן:

לא לעולם ימנא הוא והאי דקרו ליה ליליא דאיכא אינשי דגנו בההיא שעתא אמר רבי אחא ברבי חנינא אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כר"ש שאמר משום רבי עקיבא. אמר רבי זירא 'ובלבד שלא יאמר השכיבנו'. כי אחא רב יצחק בר יוסף אמר הא דרבי אחא ברבי חנינא אמר רבי ל' לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא זוגא דרבנן דאשכחיה בהלולא דבריה דר' יהושע בן לוי אתו לקמיה דרבי ל' אמר *כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק: מועשה שבאוי מביית המשתה אחר לו לא קרנו את שמע - שמע שראו לדעת מה דעונו של ר"ג אביהם בניו וכו'. ועד השתא לא שמייע להו הא דר"ג?

הכי קאמרי ליה: רבנן פליגי עילוך *ויחיד ורבים הלכה כרבים או דלמא רבנן כוותך סבירא להו והאי דקאמרי *עד חצות כדי להרוק אדם מן העבירה אמר ר' הורבנן כוותי סבירא להו וחיובין אתם. והאי דקאמרי *עד חצות כדי להרוק אדם מן העבירה: ולא זו בלבד אמרו אלא וכו'. ור"ג מי קאמר *עד חצות דקתני ולא זו בלבד אלא מהו דקאמר להור"ג לבניה: אפילו רבנן דקאמרי *עד חצות מצותה עד שיעלה עמוד השחר. והאי דקאמרי *עד חצות כדי להרוק אדם מן העבירה: הקטר הלבים וכו'. *ואילו אבילות פסחים לא קתני ורמינהי 'ק"ש ערבית. והלל בלילי פסחים ואבילות פסח מצותן עד שיעלה עמוד השחר? אמר רב יוסף לא קשיא הא ר' אלעזר בן עזריה הא רבי עקיבא *דחניא *ואבולו את

הבשר בלילה הזה רבי אלעזר בן עזריה אומר נאמר כאן בלילה הזה 'נאמר להלן ועבדתו בארץ מצרים בלילה הזה' מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות אמר ליה ר' עקיבא והלא כבר נאמר 'בחפזון' *עד שעת חפזון איב מה תלמוד לומר 'בלילה' יכול יהא נאכל בקדשים ביום? תלמוד לומר 'בלילה' הוא נאכל ולא ביום בשלמא לר' אלעזר בן עזריה דאית ליה גזירה שוה אצטריך למכתב ליה הזה 'אלא לר' עקיבא האי הזה' מאי עביד ליה דלמעתו לילה אחר הוא דאתא סד"א הואיל ופסח קדשים קלים ושלמים קדשים קלים מה שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד אף פסח נאכל שתי לילות' במקום ב' ימים ויהא נאכל ל' לילות ויום אחד *קמ"ל בלילה הזה בלילה הוא נאכל ואינו נאכל בלילה אחר ור' אלעזר בן עזריה מלא תותירו עד בקר *נפקא רבי עקיבא אי מהתם הוה אמין מאי בקר בקר שני רבי אלעזר אמר לך כל בקר בקר ר' אלעזר ור' תנאי כהני תנאי *דרחמיא *שם תזבח את הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים ר' אלעזר אומר בערב אתה אוכל *וכוונת צאתך ממצרים ר' אלעזר אומר בערב אתה אוכל ועד מתי אתה אוכל והולך עד *מועד צאתך ממצרים *אר אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב שנאמר 'הוציאתך ה' אלהיך ממצרים לילה' וכשיצאו לא יצאו אלא ביום שנא' מחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה' על מה נחלקין על 'שעת חפזון ר' אלעזר בן עזריה סבר מאי חפזון חפזון דמצרים ורבי עקיבא סבר מאי חפזון חפזון דישאל *תנ"ה הוציאתך ה' אלהיך ממצרים לילה וכו' בלילה יצאו והלא לא יצאו אלא ביום שנא' מחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה' אלא מלמד שהתחילה להם גאולה מבשר: *דבר נא באוני העם וגו' אמרי דבי ר' ינאי להם לישראל בבקשה מכם שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב שלא יאמר אותו

הזה וכו'. והאי הכי מני למימר רבי אלעזר בן עזריה עד חצות והכתיב לא תותירו ממנו עד בקר (שמות יב) דמשמע עד בקר מיהא מני לאלו. ויש לומר דמני למימר דהכי קאמר לא תעשו דבר שיצא לידי נותר עד הבקר. שאם לא יהא נאכל עד חצות לא תוכל לאוכלו ולא לשרפו כליל כדקא אמרינן *ביום אחת שורפו וחי אחת שורפו כלילא ואם כן ישאר עד הבקר: אלא

הוא ימנא הוא. ואם תאמר לימתי שתי פעמים קודם הכן החמה והוי רבותא טפי דאפילו קודם הכן הוי זמן דקריאת שמע של שחרית. וי"ל דלפרישנא דהאי ימנא לענין שאר מלות. אבל לענין ק"ש הואיל ואיכא חנינא דגנו לא זמן קריאה הוא. וסימא דקשיא דרבי עקיבא אר"י עקיבא דהכא קאמר אמר הכן ולקמן (עמוד 3) קאמר משיכיר בין חמור לערוד דהיינו אפילו קודם. וי"ל דתרי קנאי אליבא דרבי עקיבא. חי נמי י"ט לומר ימנא הוא אפילו גבי קריית שמע דלא זמן קריאה הוא והא דלא נקט ב' פעמים קודם הכן משום דבעי לאשמעינן שאינו יולא בשל לילה אחר הכן: *ובלבד שלא יאמר השכיבנו. פירש בקוביא חמילתא דר"ש בן יוחי דקורא קודם שעלה עמוד השחר קאי. וכלהו לי דלא ודאי זמן שכיבה הוא ומני למימר השכיבנו. ועוד דהוה ליה למימר חמאי דסליק מניניה. ופי' עשר מקוביא דקאי חתום כגון דסליק מניניה ולקן קאמר דלא מני למימר השכיבנו ללא זמן שכיבה הוא כיון שעלה כבר עמוד השחר. אפילו קודם הכן:

הכי קאמרי ליה: רבנן פליגי עילוך *ויחיד ורבים הלכה כרבים או דלמא רבנן כוותך סבירא להו והאי דקאמרי *עד חצות כדי להרוק אדם מן העבירה אמר ר' הורבנן כוותי סבירא להו וחיובין אתם. והאי דקאמרי *עד חצות כדי להרוק אדם מן העבירה: ולא זו בלבד אמרו אלא וכו'. ור"ג מי קאמר *עד חצות דקתני ולא זו בלבד אלא מהו דקאמר להור"ג לבניה: אפילו רבנן דקאמרי *עד חצות מצותה עד שיעלה עמוד השחר. והאי דקאמרי *עד חצות כדי להרוק אדם מן העבירה: הקטר הלבים וכו'. *ואילו אבילות פסחים לא קתני ורמינהי 'ק"ש ערבית. והלל בלילי פסחים ואבילות פסח מצותן עד שיעלה עמוד השחר? אמר רב יוסף לא קשיא הא ר' אלעזר בן עזריה הא רבי עקיבא *דחניא *ואבולו את

הבשר בלילה הזה רבי אלעזר בן עזריה אומר נאמר כאן בלילה הזה 'נאמר להלן ועבדתו בארץ מצרים בלילה הזה' מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות אמר ליה ר' עקיבא והלא כבר נאמר 'בחפזון' *עד שעת חפזון איב מה תלמוד לומר 'בלילה' יכול יהא נאכל בקדשים ביום? תלמוד לומר 'בלילה' הוא נאכל ולא ביום בשלמא לר' אלעזר בן עזריה דאית ליה גזירה שוה אצטריך למכתב ליה הזה 'אלא לר' עקיבא האי הזה' מאי עביד ליה דלמעתו לילה אחר הוא דאתא סד"א הואיל ופסח קדשים קלים ושלמים קדשים קלים מה שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד אף פסח נאכל שתי לילות' במקום ב' ימים ויהא נאכל ל' לילות ויום אחד *קמ"ל בלילה הזה בלילה הוא נאכל ואינו נאכל בלילה אחר ור' אלעזר בן עזריה מלא תותירו עד בקר *נפקא רבי עקיבא אי מהתם הוה אמין מאי בקר בקר שני רבי אלעזר אמר לך כל בקר בקר ר' אלעזר ור' תנאי כהני תנאי *דרחמיא *שם תזבח את הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים ר' אלעזר אומר בערב אתה אוכל *וכוונת צאתך ממצרים ר' אלעזר אומר בערב אתה אוכל ועד מתי אתה אוכל והולך עד *מועד צאתך ממצרים *אר אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב שנאמר 'הוציאתך ה' אלהיך ממצרים לילה' וכשיצאו לא יצאו אלא ביום שנא' מחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה' על מה נחלקין על 'שעת חפזון ר' אלעזר בן עזריה סבר מאי חפזון חפזון דמצרים ורבי עקיבא סבר מאי חפזון חפזון דישאל *תנ"ה הוציאתך ה' אלהיך ממצרים לילה וכו' בלילה יצאו והלא לא יצאו אלא ביום שנא' מחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה' אלא מלמד שהתחילה להם גאולה מבשר: *דבר נא באוני העם וגו' אמרי דבי ר' ינאי להם לישראל בבקשה מכם שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב שלא יאמר אותו

הזה וכו'. והאי הכי מני למימר רבי אלעזר בן עזריה עד חצות והכתיב לא תותירו ממנו עד בקר (שמות יב) דמשמע עד בקר מיהא מני לאלו. ויש לומר דמני למימר דהכי קאמר לא תעשו דבר שיצא לידי נותר עד הבקר. שאם לא יהא נאכל עד חצות לא תוכל לאוכלו ולא לשרפו כליל כדקא אמרינן *ביום אחת שורפו וחי אחת שורפו כלילא ואם כן ישאר עד הבקר: אלא

ללאת: חפזון דמצרים. מכת הבכורים שעל ידם נחפזו למהר לשלחם: חפזון דישאל. לא שמעו להם ללאת עד בקר: אוטו

הזה וכו'. והאי הכי מני למימר רבי אלעזר בן עזריה עד חצות והכתיב לא תותירו ממנו עד בקר (שמות יב) דמשמע עד בקר מיהא מני לאלו. ויש לומר דמני למימר דהכי קאמר לא תעשו דבר שיצא לידי נותר עד הבקר. שאם לא יהא נאכל עד חצות לא תוכל לאוכלו ולא לשרפו כליל כדקא אמרינן *ביום אחת שורפו וחי אחת שורפו כלילא ואם כן ישאר עד הבקר: אלא

נושא (המשך)
עוד באמירת אחר של ערבית השחר

נושא
ברור דעתו של ר"ג במש' דקתני דק"ש דערבית = כל הלילה

נושא
מח' תנאים בזמן אכילת קרבן פסח

נושא (המשך) / מבנה
הסבר המח' בין ר"ע לראב"ע בענין סוף זמן אכילת פסח

נושא
לקיחת הרכוש ממצרים

מבנה
דרשות על הפסוקים של גאולת מצרים

גיטין יט.
שבת מה.
עירובין מו.
מסכת א. עט.

למקו לו. שבת פ. קל: בינה. יא. יומא לו: יבמות מ. מו. מו. כ"ק קפ. פ"ו ז.

נתי' מוספות פסחים פט. ד"ה דאלו

פסחים קכ: ענינה כל. זכמים מ: מבייתא דר"י פסח טא

שמות יב: יא. וככה תאכלו אותו מתנים תגורים נעלים ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה'

בתוך * הסוגיים מובא מח' תנאים מקבילה למח' ר"ע לראב"ע

ספרי טז * * * ל"ל - תנ"ה לדברי ר' אבא בגאולה היתה בערב ויצאה היתה ביום

וסתו יוד: ספסרוני מג: פט: